

Plymouth, Pa., 15 Grūdžio.

Parinkti reikia tokią tautą Amerikoje, kad rastume tokias yvairias nūmones bei pažiuras darbūse bei apsiėjimūse, kaip tai dūdas patėmyt tarp mus, lietuvių. Viskas tas taip margūja yvairumu kad pasekti net ne yra galima. Ir ar tai tautiszkūse darbūse ar tai darbūse kasdieninio pragyvenimo - visur tokį yvairumą galima patėmyt.

Užmeskim, sztai, akį ir ant mūsų parapijinių reikalų, ir ezion matome tokį yvairumą, nės tėmyjama, kad vieną dien tie patys parapijonai per daug užsitiki bei gire savo kleboną už gerą prižiūrėjimą parapijinių reikalų, o jau ant rytojaus tie patys siunczia ant savo klebono szlykszcziausius iszmis lus bei apkrauja naszta apszmeizų, patėmyją kad jų parapijiniai reikalai yra nės atsakancziai vedami. Ir kas gi kaltas tokiam greitam atsimaitymui? Ne kas daugiau, kaip stokuma susipratimo. Jeigu visi mus žmonės butu arcziau susipazinę su mokslu tai, — kaip tai matoma, ant paveiklo, tarp vokiečių katalikų kurie tur atsakantį mokslą ir suprantą apie visokius reikalus, dėlto viskas pas jūs isz laiko gerai surėdyta ir atsakancziai vedama ir parapijinių vaidų negirdėt, — ir tarp mus taip jau but ir tarp mus ne but girdėt kokių ten parapijinių vaidų, jeigu isz laiko iszmincingai but viskas surėdyta.

Vokiecziai katalikai ne laiko savo kunigus už kokias tai szventas ypatas, bet ziuri ant savo kunigų kaip ant apszviestų žmonių su tomis pat mįslimis, jausmais, apsiriki- mais ir t. t. kaip kad ir visi žmonės; ne garbina jų, bet gūdoja ir gūdoja visad, nės nesitiki kad bus kada per jūs apgauti ar nuskriausti. Ir isz tiesų, tokių atsitikimų tarp jų negirdėt ir parapijiniai daly-

kai taip atsakancziai rėdomi, — kaip, ant paveiklo, matoma isz 48 num. „Vien.“ korespondencijoje apie Bostono vokiečių katalikų parapijos stovį, — kad net nei ajriščių parapijos ne gal kūm geresniu pasirodyti. Isz kitos pusės ir jų kunigai, matydami, kad tur reikalą su žmonėmis apszviestais ir suprantancziais apie yvairius reikalus, apsieina su savo parapijonais prigulincziai ir atsilygina ta paczia pagūdone, kokią jie, kunigai apturi nū jų. O patikus kokiam reikalui, ar tai pagerinime parapijos, ar tai pinigiskam kokiam reikale visad kreipasi prie savo parapijonų ir pasiteirauja, kad viens ką veikdamas ne padarytu kartais kokio apsirikiimo ir po tam parapijonys nės turētu rugoti bei bereikalingai vaidus sukelti. Pas mus retoje parapijoje tai matome ir kokiūse ten link parapijos reikalūse parapijonų balsas nės labai norei prileidzemas o ypacz dar pinigiskūse reikalūse, todėl ir vaidų bei nesutikimų tarp parapijonų bei klebono pakaktinai girdima. Kilus tokiem vaidam parapijonys, paprastai, kaltina kunigą, o kunigas sumeta kaltę ant tulų parapijonų. Tik tai žmonės suprantanti ir nevienpusiszi mato priežastį tokių vaidų nės nusikaltime tulų parapijonų ar kunigo, bet abelnai stokume susipratimo ir nemokėjimo isz laiko apmilyt apie tai vis prigulincziai. Vargas dar, jog szįdien suprantanczių žmonių labai mažai randama ir jų balsas nės visad tur pasisekimą.

Ne daug ką geriau matome ir kitūse mus reikalūse, apie ką kitą kart bus galima isztarti keletą žodžių.

Sziame numerija telpa adresai centraliszkų virszinjkų Dr. „F. M.“, kad kozna kūpa matytu kur kreiptis, patikus kokiam reikalui. Butu gerai,

kad visos kūpos pridātu skaitlių sąnarių, kiek sudėta pinigų ir vardus vietinių virszinjkų, kad iki naujų metų, apie viską but galima žinot. Mels- tina pasiskubint su tūm.

Isz Lietuvos.

Isz Suvalkų rėdybos.

Gyvenantis prie Vilkavisz- kio stoties vyresnis žemskis neseniai darė kratą pas tulą ukinjką Mazuczių, netoli Vilkavisz- kio. Priežastis tos kratos buvo tokia: ukinjkas, pas kurį krėtė, mokėdamas gerai szau- dyti, tankiai medziodavo su koku ten apicieriu, kuris jam dovanojo už gerą draugystą szaudyklę. Apicierius dūda- mas szaudyklę davė ukinjkui ir rasztelį, kad žemskiai nū jo ne atimtu. Ukinjkas turėda- mas szaudyklę ir rasztelį nės dūdavo gero savo apskriczio žemskiui, kuris už tai supykęs pasiržo ar sziokiu ar tokiu budu isz ukinjko atimti szau- dyklę. Vieną nedėdienį žemskis nuėjo į minėtą kaimą, o paėmęs szaltyszių padarė pas minėtą ukinjką per pa- czias miszias kratą. Pama- czius žemskį ir szaltyszių, bu- vusi tūm kartu namieje uki- njko žmona, persigandus pasa- kė, kad szaudyklė klūne. Bet iszgamai žemskiui pasirodė kad ji melūja, dėlto nės žiu- rint ant szventos dienos iszlau- zė svirno duris, ir tenai isz- jieszkojo visur, iszplėszė net ir kuperius tos ukinjkės. Nieko ten neradęs nuėjo į klūną o ten suradęs szaudyklę iszne- szė. Ukinjkas dabar žemskį ir szaltyszių padavė po sudu už laužymą durių ir kuperių, o da szventoje dienoje. Ne zinia kaip szita byla užsibaigs. Kaip girdėti kad isz priežas- ties szitos kratos parėjo nū gubernatoriaus cirkuliorius (aplinskasztis), kad žemskiai nepasirjztu daryti kratos be prokuratoriaus. Jeigu szitas paliepinas pildytusi, tai ant

daug susimazintų plėszimai žmonių nū vagių žemskių. Kas link to žemskio kuris da- rė kratą, nors tai nės katali- kas ir isz lietuvių — yra tai tik- ras iszgamma ir plėszikas. Per jo apskritį (arba uczastką) kiekvienas žemskis turi savo apskritį arba uczastką) kaipo nepertoli nū rubeziaus, tankiai nesza visokius daiktus ir lai- kraszczius isz Prusų. Dėlto minėtas žemskis prigaudinėja mažus vaikus ir piemenukus klausinėdamas ar nės matė isz jų kur ką nesant isz Prusų arba į Ameriką vedant; už pasakymą, zinoma, szį tą žada dūti. Kad butu paprotis kad tokius iszgamus patiems žmo- nės sudyti. Tada gerai ap- kulus, nereiktu tokiam žems- kiui nės tarnystos, nės kratų da- ryti.

— Kaip skaitytojams „V.“ buvo praneszta, Ludvinave už sudzią per visokias suktybes ir papirkimus vėla įsiskver- bė p. Aleksa. Da priesz rin- kimus Liudvinave ir visų trijų valsezių, kaipo karcziamose Liudvinavo, Janaukos ir Pa- dovinio valseziaus, buvo nū Aleksos iszdalyta po 50 ir 70 rublių ant degtinės dėl tų uki- njkų, kurie už jį balsą dūtu. Tas visas lakdinimas trijų valsezių kasztavo daug. Bet kur kas daugiau kasztavo va- zinėjimai ir cziastavonės Kal- varijos ir Suvalkų urėdnjkų. Net pats Suvalkų prokurato- rius sėdėjo už Aleksos pinigus du mėnesiu Petropilėja idant tenai iszdirbti protekciją, kad ant sudzios užtvirtintas butu. Szitas viskas kasztavo daugiau kaip girdymas degtine ir alu- cziu žmonių. Taigi dabar sudy- damas elgėsi taip, kad vėla pri- pildyti isztusztytus kiesznius. Bylas laimi tie, kurie daugiau įteikia ponui tiesdariui. At- sitikus bylai žydo su žmogum beveik visada laimi žydas. Kiekvienas žydas kad ir be kyszio turi pas p. Aleksą los- ką, nes žydai savo prikalinė-

jimais žmonių karczemose per valsciaus susirinkimus daug veikė dėl p. Aleksos iszrinkimo. P. Aleksa turi dabar savo keletą isztikimų ukinjų kurie tarnauja jam ant žandarų vietos. Kiekvienas isz szių ukinjų žandarų, ką tikt blogai kalbant apie p. sudzią iszgiršta, ar tai karcziamoje ar tai ant kokių pokylių pas ukinjus budami, apie viską p. Aleksai pranesza. Ir katras tokiu budu į nemeilę p. sudzios papūla, niekad bylos nelaimės, norint jo reikalavimas teisingiausias butu.

Dėka manifestui po caro karunavojimui priviso pas mumis daug vagių. Anais metais jau buvo negirdėti, o szimet tai szen tai ten atsitinka mažesnės ir didesnės vagystos. Pereitą nedėlę apvogė ukinją Jaujininką Pieterių kaimo, Szunskų valsciaus Senapilės pav. Žmogeliui tam pavogė visą trejată arklių. Vagys atsirakino tvarto duris, pasikinkė prisidėją szieno vežimą porą arklių, o vieną prisiriszo isz užpakalio. Taip tūs vagis vaziuojant vakaro laike matė nekurie žmonės, bet mislijo kad kas įjomarką vaziuja, dėl to niekas ne stabdė. Lapkriczio 21 d. pristatė pagavę bevagent vieną vagį paeinantį isz kaimo Tupikų, Kvietisztkio valsciaus, Senapilės pavieto. Bet tam vagiliui musėt jau nereiks daugiau vogti, nes pagavę ant vietos sukulė taip, kad vos gyvas liko. Daugiaus pavogtus arklius gabena ant miestelio Prienų ir Alytaus į uznemunę. Bet daug liekasi ir mus rėdyboje Seinų paviete, kur beveik visi dvarai žydų rankose. Tie žydai savo laukus tankiausia apdirba vogtais arkliais. Yra tenai kacapų kaimai kur taipgi prilauko nemažai vogtų arklių. Garsingas tūm kaimas Szlavantai netoli miestelio Lazdijų apgyventas vienu vagių ir žmogzudzių kacapų. Isz ap-

linkinių žmonių nė vienas nakezia arba vėlu vakaru nevažiūs pro tą kaimą, nes retą kart nebuna užpūlimas.

— Rekrutų priėmimas ir jų skirstymas į tulus Maskolijos krasztus jau atliktas. Mus lietuviszkos pusės rėdybos daugiausia iszvaryta į Naugardo rėdybą, dalis ant Kaukazo, o mažuma į kitus Maskolijos kampus. Szimet mažai bėgo į Ameriką, dėl to daug užsiliko su augsztais numeriais ir radus maž ką nesveiku taipgi daugelį paleido.

— Sziomis dienomis per valsczių susirinkimus buvo apgarsinta kad isz didesnių miestų Europos bus leidžiami vienu laiku orlaiviai (balonai). Tie orlaiviai bus leidžiami, o jūse bus užraszanczios įtaisos, ant kurių bus atsimuszią, kaipo ant veidrodzio visos tos apygardos, per kurias lėks orlaivis. Taigi žmonėms buvo apsakyta jei kur toksai orlaivis nupultų, jojo nejudyti, o kūr veikiausia dūti zinią į valscziaus urėdą. Dūdancziui zinią bus už tai užmokėta 50 r. dovanos. Szitas apskaitymas gimdo daug visokių kalbų tarp žmonių.

— Turgus ant javų vis kyla augsztyn. Už kvieczius gerus moka po rub., už rugius po 60 kap. už pudą. Priezasztis pakilimo turgaus musėt neužderėjimai Rytinėse Indijose ir kitūse krasztūse. Dėl to ukinjams labai isz to nerką dziaugtis; gal užsilaukyti tokia prekė metus kitus, o paskui viskas grįsz vėl žemyn.

Daugumas žmonių pergyveno visą amžį, o nematė maskolizskų auksinių pinigų. Szeis metais vis tankiaus matyti tarp žmonių auksinius maskolizskus imperijolus ir pusimperijolus, kuriais isz dalies moka algas urėdnikams ir užmokestį darbinjams dirbantiems prie visokių valdzios užimtų darbų.

— Iki sziam laikui zimos da

beveik nebuvo. Szaltis nė mažiau nė daugiau kaip trysketuri laipsniai Reomuro. O sniego da suvisu nepūlė. Szimet sausai užszalo dėlto daugelyje vietų jau cziasi stoka vandenio.

Vardelis.

Isz Kitur.

Suvienytos Valstijos.

— *Washington, D. C.* 6 d. Grūdžio. Dr. Borjess, sanitarizskas inspektorius ligonbuczio jurininkų Havannoje, praneszė jen. gylytojui karizskam Wynanui, kad geltanasis drugys daugybę svieto ant salos Kubos paguldo ant amzino patalo. Nemažai taipgi mirszta ir nū rauplių, ir tai vis daugiau atėjunai — ispaniszki kareiviai, kurie ne yra pratę prie tos szalies klimato.

— *Chicago, Ill.* 6 Grūdžio. Pagal praneszimą „Chiniszko Dienraszczio“, iszdūdamo Chicagoje, matoma, kad Kitiija stovi ant pirmutinio zingsnio prie pakėlimo maiszto. Kiniszka draugystė po vardu „Hing - Chang - Wong“ turi už mierį pavalnyti Kitiiją isz po dabartinės dinastijos ir jei dabartinis valdonas nenorės gerūju atsisakyt nū užimamo sosto, tūmet virszminėta draugystė papraszys Suv. Valst. į pagelbą ir syla privers.

— *New Yorkas* 11 Grūdžio. Isz Havannos pranesza į „Worldą“, kad ispanai dirba isz paskutinos apie padrutinimą to miesto ir 500 darbinjų tapo iszsiūsta į m. Guanabacoy, dėlei pataisymo apkasų ir supylimo naujų volų, kad kubiecziiai neįjegtų užimti.

— *Jacksonville, Fla.* 13 d. Grūdžio. Valdzia ispaniszka iszkilmingai praneszė, kad jen. Antanas Maceo, vadas kubieczių, baisiausia giltinė ispanų, likosi užmusztas arti

Mariel prov. Havanna. Sykiu su jūm, kaip pranesza ispanai, krito taipgi Pranciszkus Gomez sunus Maximo Gomez.

Bet dabar pasirodė, kad jūdu tapo užmuszti ne muszoje. Apie tai sztai kaip pranesza: Ispanai matydami, kad neveiks savo sylomis pergaleti pajiegas Maceo, iszsiuntė į Maceo abazą siuntinį, idant padarytu ant nekurio laiko paliaubas ir praszė kad Maceo ateitu pasikalbėt pas ispanus apie tai. Kada Maceo su 40 kubieczių atėjo į abazą ispanų szie pūlėsi ant jų ir iki vienam visus užmuszė.

— *Vigo, Ispanija.* Valakiszkas laivas „Salier“ susimuszė ir nuskendo nepertoli Corunnos. Laivą patiko vėtra ir užmetė ant ūlų Corrobedo, į kurias ir susimuszė. Visi vaziuotojai, skaitliuje 210, isz kurių 113 Rosijonų, 35 Galicijonai, 61 Ispanas ir 1 Vokietis, paskendo. Jurinjų ant laivo buvo 65 ir tie paskendo. Laivas plaukė isz Bremo į Buenos Ayresą Argentinoje. Dieną 7 Grūdžio sustojo įplaukoje Coroncia, po tam iszplaukė į Villa Gerica. Tame kelyje ir patiko jį vėtra.

— *Paryzius.* 10 Grūdžio. Depeszos atlaikytos isz Antananarivo, sostapilės salos Madagaskaro, danesza, kad 16 d. Lapkriczio maisztinjkai užpūlė m. Ambohimga, atetume 10 mylių nū Antananarivo. Pavarė 40 imtinių ir visus gyvūlius.

— *Londonas.* 5 Grūdžio. „Graphic“ atlaikė depeszą isz Sevastopoliaus apie rengimasi rosiszkos kariumenės pulti į Armeniją.

— *7 Grūdžio.* Isz Indijų pranesza, kad badas czion kas dien dūdasi smarkyn jaustis.

— *Konstantinopilė.* 8 d.

Grūdžio. Nusni Pasza, turkiskas ambasadorius Rosijoje, telegrapavojo savo randni, kad tarp Rosijos bei Anglijos padarytos sutartuvės reikale uzvedimo Turkijoje naujų reformų. Ta zinia randavūse ratūse padarė didį truckszmą.

— *Varszava.* 11 Grūdžio. Jen. gubernatorius Szuvalovas sunkiai serga.

Dalis darbu.

— *Chicago, Ill.* Kompanije „Standard Oil“ sykiu su Rockefellerais nupirko už pusę milijono dol. žemę, prieinanciją prie ežero Michigan ir upės Calumet. Ant tos žemės kompanije statys dirbtuves plieno ir geležies, kurios kasztis 10 milijonų. Darbas tame prasidės užstojus pavasariui.

— *Scranton, Pa.* Anglekasyklose Forst Coal pakėlė straiką 100 kalnakasių. Kompanija norėjo numest nū kožno tono po 6½ cento mokesties. Policija areštavojo keletą išvadų straiiko. Superintendentas kompanijos pratarė, kad nė vienas iš straiikūjanczių negaus daugiau darbo. Tas diei įpykino straiikierius.

— *Leadville, Col.* Straiikas ir vel auga su visu smarckumu. Ant paliepimo tribunalo prisiekusių areštavota vyriausybę Unijos.

Svarbiausias mūsų reikalas.

„Auszroje“ 7 ir 8 num. pusl. 250, 1885 m. yra užpraszymas rinkti pinigų ant iszleidimo S. Daukanto „Lietuvos Istorijos“ pirmosios dalies, kurią perraszė p. Szlupas. Rinkimu pinigų užsiemė „Auszros“ redakcija — 7 ir 8 num. 1885 iszėjo isz po Jankaus redakcijos, o 9 num. jau isz po Mikszo — ir pagal skaitlių padūta „Auszroje“ 4 num. 1886 m.

pusl. 127, tapo surinkta 234 markės ir 90 fenigių. Zinoma, tie pinigai buvo „Auszros“ redaktorius Jurgio Mikszo, rankose.

1887 metųse Laurynas Kuszelauskas įsteigė „kniginį amžiną banką lietuviszkos literaturos“ — „Szviesa“ num. 3 ir 4, 1887 m. — dūdamas 2000 rublių Veyerui ir Arnoldtui, — Arnoldtas persiskyrė su Veyeriu Liepos mėn. 1888 — Tilžeje, dėl spaudinimo knygų tikėjimiszko turinio, o toliaus prisidėjus dar daugiau aukų piniginių, tapšę knjigos iszleidžiamos tikt isz palukių, o kapitalas busęs patalpintas vienoje Europos arba Amerikos bankoje. Sukalbą L. Kuszelauskas padarė tikt apie knjigas, o apie apsergėjimą pinigų nė kokio „mortgage“; tiktai Veyeris su Arnoldtu savo užtikrinime §5 taip pasakė: „Jegut Laurynui arba jo pavadūtojams iszpultu užbaigti rokundą su Veyeriu ir Arnoldtu, tai tūdu už sudėtus pas jūs pinigų atidūs prigulintį tavorą knjigomis“. Tai jau paczioje sukalboje buvo padarytas galas kniginio amžino banko. Kaltinti L. Kuszelausko negalima, nes jis nepažinojo įstatymų Prusų ir pasitikėjo ant garbės žodžio ir teisingumo Veyerio su Arnoldtu.

Toliaus dėl amžino kniginio banko paaukavo: — „Szviesa“ num. 4 ir 5 1888 m. pusl. 159. Ukininkas Vincentas 146 rub. Ponia Hlokienė 100 „ Ponia Morta 100 „ Ukininkas Laurynas 42, 64k. Palukai nū 26 Lapkriczio 1887 iki 1 Balandžio 1888 už 2000 rublių 5 r. 82 kap.

Tai labu 1 Balandį 1888 m. buvo grynų pinigų 2394 rubl. 46 kap.

Tie pinigai, persiskyrus su Arnoldtu liko pas E. Veyerį.

1890 tapo vėl 1000 rublių sudėta kaipo nepajudinamo turto iszleidimui laikraszczių pas M. Jankų, ir pinigai tapo

apsergėti po „mortgage“. Tol viskas buvo gerai kol pinigų igavo. Kadangi sukaltbos Prusūse buvo ir gerai padarytos ir jos tiko, ale sukaltbotojai buvo isz Did. Lietuvos, ir tokios sukaltbos yra nū maskolių valdzios užgintos; taigi lengva buvo Jankui jas tūjaus prie galo privesti. 1892 Birželio mėnesyje, Jankus papraszo savo „mortgage“ atgal laike 14 dienų; dabar liko geriausia iszeiga, atidūti „mortgage“ ir nė nemislyti apie tai daugiau. Taigi matoma kurdingo mūsų aukos ant tėvyniszko reikalų.

— Pas Mikszą liko 234 markės ir 90 fenigių.

Pas Veyerį liko 2394 rubliai ir 46 kapeikos.

Pas Jankų liko 1000 rublių.

Szitie visi trys ponai buvo dideli tėvynainiai, ir ant jų buvo tvirtai pasitikėta, kad susitarę, sparziaus darbas eis prieszakin lietuviszkoje literaturoje.

Velionis vyskupas M. Valanczauskas pirmutinis įsteigtojas lietuviszkos spaustuvės po 1864 kada lietuviszka spauda tapo užginta Vilniuje; jisai padėjo 8000 rublių — Liet. rasztai ir rasztininkai pusl. 62 — pas džiakoną Zaberemann'a Tilžeje, idant czia butų iszleidžiamos liet. knjigos kaipo ir rasztai paties v. vysk. Valanczausko. Zaberemann'as beprekiaudamas su liet. knjigoms nusipirko sav didelį murinį namą, kuriame ir sziaudien gyvena. Pagal Zebermann'ą pradėjo ir Schoenkė lietuviszkas knjigas iszleidinėti, ir 1894 szventė sukaktuves 25 metų su lietuviszkoms knjigoms kupeziavimo; isz ko sziaudien turi didelę savo spaustuvę ir dar szaunų turtą. 1888 mete pradėjo lietuviszkas knjigas spausdinti ir pardavinėti Mauderodė; tasai isz „szaltinių dieviszkos loskos“ trejopai padidino savo spaustuvę ir didelį namą nusipirko, kuriame sziaudien jau neiszszitenka ir nusi-

pirko visą „blocką“ vyriausioje dalyje miesto ir statosi milžiniszką namą.

Virszui minėti anie mūsų „stulpai“, Mikszas, Veyeris ir Jankus negalėjo iszgyventi, norint paszelpą gavo, ir iszėjo visi bizais, o vokiecziai didzius turtus susikrovė. Apie gyvenimą anų trijų geradėjų, lietuviszko graszių, czia nekalbėsime, nes kiekvienas pats gali dasiprotėti kaip jie gyvenė ir koki buvo jų jausmai tėvyniszko.

Taigi dabar matome kaip eina ir kur, mūsų pinigai už knjigas ir aukos. Mums sziaudien reikia moksliszko knjigų, reikia iszleisti laikraszczius; mes neturime pinigų; laikrasztis turėtu neatbutinai iszeiti kas nedėlia, o dabar vos ant mėnesio sykj, ir tai 3 mėnesius vėliaus kaip paskirta. Ar dar ilgai laikysime tais svetimais kiaules mūsų lietuviszko se ropūtėse? Sziaudien turėdami savo rankose visą prekystę lietuviszko knjigų Tilžeje, turėtumėm užtektinai pinigų iszleidimui moksliszko, o ir sziaip visokių naudingų knjigų kaipo ir dvasiszko, bei laikraszczių. Nereiktų paraszius rankrasztį jieszkoti isz leistojo ar pācziam iszleidiu padovanoti viską vokiecziams butų galima už rankraszcziu nors kiek primesti autoriui nors už popierą, ir tūjaus isz leisti. Szitą matydami, turime isz paskutinios stengti kad visa knjigų prekystė turėtu pereiti į mūsų rankas. Nereikia gėdėtis, — atleiskite, — kad mes visam savo literatur gyvenime patys nieko neatkome spaudinimo reikale, vis tikt svetimtaucziai; zyd bei vokiecziai, kurie visą nūdegiszką pasilaikymą mūsų literaturos naudojo ir nauja. Matydami tą nepasiseimą musiszkių, neturime raskas jau nuleisti ir nieko liaus neveikti, bet su ypat

ku užsidegimu varyti viską vel toliaus. Man rodosi kad mes visai lengvai nusikratytu me svetimnaudzius sziaip padarydami:

Kokia deszimtis vyrų — visi turi buti Amerikos ukėsai, nes isz Did. Lietuvos Vokietijos valdzia iszvartytu, Amerikonus negal iszvartyti — susitarę įsteigtu kooperatyviszką spautuvę ir patys joje dirbtu, amerikoniai turētu paszelpti dar — isz Did. Lietuvos maža galima tikėtis paszalpos, nes pinigų veik neturi — per akcijas; kapitalo reiktu į 10—15,000 dolerių, tai butu 40—60,000 markių; darbą atliktų patys lietuviai geriaus, negu vokiecziai, visai nesuprasdami liet. kalbos. Knjigos spaudintusi visos naujos ir pareitu į szitą spaustuvę, ir vokiecziai ką turi, tai tūjaus pasentu su savo knjigoms kaip Zabermann's su „Szaltiniais“ paseno, — Zabermann's pardūda „Szaltinį“ po 10 kap., o ir tai nieks ueperka — konkurencija rasi du, tris metus tęstusi ir butų ant galo, nes lietuviai pas jūs nė viens neitų pirkti. Apie pasisekimą nėra jokios abejonės, tik tai kiek atsiras pritarianczių sziam dalykui.

Kaip zinoma yra, joguei szį rudenį ypatiszka komisija Petropilėja, apsvarstys klausimą lietuviszkos spaudos; pasekmes neužilgo patirsime; taigi, jei nedaleis spaudinti Vilniuje lietuviszkas knjigas neatbutinai turime imtis už virszui iszreiksztą mierio.

Sziūmi užpraszaui ir kitas apie tai mananczias ypatas, idant teiktusi padūti savo nūmones kas link szito reikalo, ir papildyti mano nepilningumą.

P. Žiemkintis.

Isz lietuviszku dirvu Amerikoje

— Shaft, Pa. Labai gerai viskas vedesi pas mus iki rudeniu szį metų. Daugumas

pasirodė norinczių prigulėti prie „Sus.“ ir dėlei to sutvėrėme draugystę po vardu szv. Izidoriaus, prie kurios pristojodiktas skaitlius lietuvių ir visa draugystė prigulėjo prie „Sus.“ Kada atėjo laikas mokėti posmertines, visi sudėjom reikalaujamas pinigus ir iszrinkę du sekretorius Joną Subaczių ir Vincą Roczkaucką, sudėjom ant jiedviejų rankų sudėtus posmertines pinigus, kad nusiųstu „Sus.“ kasieriui. Pinigus, apie 26 dol., paėmė J. Subaczius ir prisizadėjo nusiųsti „Sus.“ kasieriui, bet tas jo prisizadėjimas tik tai žodžiūse ir pasiliko, nes apie siuntimą visai nei ne mislyje.

Ar gi vertėjo dėl tos keleto dolerių sav garbės nustoti, — asz tikrai negaliu suprasti. Kad koks mažas kudikis taip but padaręs tai nieko jau nesakycziau, bet dabar, suauges žmogus ir ant tokio žingsnio rįzosi, — tai jau isztiesų gėda.

Mą rodos, jog nū to ne galima pralobti, o nustoti pasitekėjimo pas savo brolius tai yra žemiausias padėjimas tokio žmogaus.

Gal dar susipras.

Shafto Ratas.

Svetimi jausmai.

Mes spirdamiesi nū lenkystes bet randame jausmą tarp lenkiszkujų szirdzių apie mūsų szalį bei teisingumą lietuviu. Skaitydams vieną lenkiszką laikrasztį, macziau eiles, kuriose patalpinti buvo aimanavimai apie agavimą savo Lenkijos, vienkart minavoja ir mūsų lietuviszką upę Nemuną, kunjg. Gedeminą ir Jaugalių. Czion isz tų eilių priduriu keletą žodzių:

Mów o kraju tym,
Gdzie Niemén przepływa,
Gdzie serdeczny rym
Zawsze rzewnym pływa.
Ty znasz dobrze kraj
I znasz Gedymina,
Znasz ten duszy raj,

Wiernego Litwina.

Nuc wietrzyku pieśń
O losach Jagelły,
Zatrzej wieków pieśń
Z dziejów co minęły.

Mūsų nekurię lietuviai gal matydami svetimus jausmus (lenkiszkus) apie gražumą mūsų szalies ir teisingumą lietuviu, tankiai pastoja iszgamiais norėdami liktis ant visada lenkų tarnais.

Kaip jie, toki iszgamos, yra lietuvystei blėdingais, tai ir pecziais reikia patraukti.

Taip, pereitame mėtė kaip ir sziamė teko man patėmyti ant tokių iszgamų iszszizadėjime savo lietuvystės.

Redingo kompanijos anglekasyklose Lapkrietyje bosai suraszo statistiką kožno darbiniko kūr gimęs, Amerikoje ar Europoje, jeib Europoje, tai klausia kokioje zemėje ir kokios yra tautos, zenotas arba ne. Tai gi mūsų nekurię lietuviai matydami kad kiti jų broliai sakosi jog gimę Lietuvoje ir esti lietuviais, jie savę padūda polenderiais ir gimusiais polsezioje.

Kada gi pradeda kiti už toki darbą kolyti, tai sakosi: „kaip czion noglūse kitaip sakysiesi (vadysiesi) žmogus kad visi Anglai vis vadina polenderiais!“ Daugiausiai savę tokiais polenderiais pasidūda mūsų dzukėliai.

Nėgrazu skriaudinga yra lietuvystei jeigu mūsų lietuviai būdami lietuviais ir gimę Lietuvoje, pastato savę kitų tautų akise lenkais. Gal pradės kada toki vadyti savę ariais...

Dėlei tų, kurie gana szirdise atjaučia apie savo tautą, mylisi lietuvysteje ir darbūjasi žodziu, aukavimu ir darbu ant tautiszko lauko, tai labai ir labai nesmagumas esti, nes tikras lietuvis savę pastato lenku.

Pažystamas Trupinėlio.

Vedejas per rubežiu.

Mes gana gerai zinome, kad

Lietuvoje mus žmonės gyvendami, rodosi, visi eina į bažnyczią, meldziasi Dievop su tikra szirdzia; spaviedį atlieka kelis kartus ant metų, ir, kaip žiurint, nevertėtų buti ten blogdarysczių; bet su tūmi esti visai priešzingai. Czion priveisiu isz tikro atsitikimo, nors trumpai sumezgęs, darbą vedėjo lietuvių per rubezių ypatingai einanczių Amerikon.

Toksai viens vedėjas yra netoli Senapilės Adomas Ruszkis, — szlubas. Ant to tai szlubio, atkėlevę Amerikon mūsų lietuviai, sako: „Vai kad jisai, tas vagis, szunis vādziotų per rubezių, ne žmones“. Tas tai Ruszkis, surinkęs keletą žmonių, paima nū jų pinigus kiek jie turi, ir isz Vilkaviszkie arba Alvito padūda keleivius kitiems vedėjams, o keleivių naszulus vėla kitiems; patsai nuskubinęs Prūsūsna, laukia keleivių pereinanczių per rubezių. Keliaujanczius tankiai perveda patys maskoliai kurie tūmet esti liūsi nū tarnystos (ne ant vartos).

Per rubezių perėjus, keliaujnkams jisai apdalina laivakortes ir pinigų kiek loska, beje ir tikėtus iki vandeniu. Naszulių, kada pergabena per rubezių, tai tikt liekanos jau esti, nes viskas kas geresnio ir brangesnio, arba valgomo, liektisi nagūse neszikų. O kas szie toki? Pažystami Ruszkio. Atsitinka ir taip, kad pergabentojas naszulių pareikalauja nū keleivio smagios užmokėsties; pritrukstant gi pinigų, nes Ruszkis — tikt kiek loska — dūda, turi keleivis atsizadėti naszulio ir skubintis, kaip sako, prie miltų kalno Amerikon. Toks tai apvogimas, apiplėszimas žmonių keliaujanczių esti ne tikt ką per žydus ar prusus pildomas, bet ir per mus lietuvis.

Vieną merginą atkėlevusę Amerikon isz Padovinio valsčziaus Kal. pavieto, Elzią Petruszevycziutę 1896 m. Gegu-

zio mėnesio kad ne kun. M. Jūdiszius, butų isz New Yor-ko gražinę atgalios, nės neturėjo kūmi iszsipirkti tikieta vaziūti pas broli. Kas-gi buvo vedėju? Ugi szlubis Ruszkis! Mergina toji pasakojo, kad isz jos ir kitų naszulio viską kas geresnio, paczystijo da Lietuvoje, o per rubezių į Prusus pergabeno tikt likuczius, kurie taip-gi likosi rankose neszikų, nės neturėjo jau kūmi už perneszimą užmokėti. Keliaujantieji mus žmonės, tapę per savūsius apiplėsztais, leidziasi į tolymajį svieta, padedami viltį danguje, patinka priesz savę baisias ir jiems nematytas nelaimes, nės vienus sugražina atgalios, kiti-gi patenka į nagus Amerikos agentėliu, kurie tankiausiai tokius, nei vergus, padūda nemiela-szirdingiams farmeriams, ir terioja nieko nežinanczius sunkiausiai darbais ir be užmo-kesczio. Nieks nieko nesaky-tų jeigu toks Ruszkis pranesz-tų keliaunjkams, kiek reikia neatbutinai pinigų turėti kad ir New-Yorke, Baltimorei ar kitur iszsėdęs da galētu iszgy-vent dieną-kitą ir kad už pundus (naszulus) reiks skyrium už-mokėti, tad koznas apsirokūtų geriaus; bet kur tav, jis jei tikt daugiaus mažiaus turi pel-no, o toliaus tegul sav žinosi... Kas-gi yra Ruszkis? Yra uki-njkas 50 margų zemės turin-tys ir da, turbut, Starapolės bažnyczios brostvinjkas; ir kaip žiurint iszrodo gers žmo-gus, bet jo szirdis pilna nege-rumų ir apgavystų, toks žmo-gelis ką-gi mislija?

Kitas-gi toks gerasis žmo-gus - Vincas Avizienis, Nau-jienoje netoli Liudvinavo. Ji-sai, žiurint, lėtas ir teisingas, bet ar teisingai valdo zemę penkias deszintis suvirsz mar-gų? Jisai vieną ciela kolioni ją valdo visai ne jam prigulin-czią ir nieko už ją nemokėjas, bet tiems, kuriems toji kolio-nija priguli, sakans" — „Jus

czion nieko neprigulite!“ Sztai, eina bažnyczion, eina spaviednėn ir esąs geras! Isz priezasties užgynimo locnasties ne jam prigulinczios ten yra nuskriaustais kiti keli žmonės.

Rasti galima ten nemažai tokių mus gerbrolių. Bet ar tai gali sav ramus buti kad jūs nepasitiks ranka kersztinga? Neperseniai matėme kad Mi-kaliskio valsecziuje, Senapilės paviete, tapę iszpjauti visi na-mai; taip gi matoma laiksz-cziūse, kad yra nemažai užmu-szėjystų Lietuvoje arba ir czion Amerikoje. Ar-gi tie visi blogi darbai yra be priezas-ties? Vis-gi mažesnės ar di-desnės blogdarystės, visos be-veik tikt yra atkerszijimais už ką nors.

Pažystamas Trupinėlio.

Lietuvys garbe visos Amerikos.

12 d. szio Grūdžio, t. y. Su-batoje ant 12 adynos naktį New Yorke pasibaigė lenkty-nės ant dviraczių (bicyklių). Prasidėjo pereitą panedėlį ir traukėsi iki subatai. Jau pirm to buvo padūti apgarsi-nimai per laikraszczius, kad isz visų krasztų svieta pributu ant virszminėtos dienos geriau-si bicyklių vaziūtojai. Lenk-tynė buvo Madison Square Garden'e ir pribuvę vaziū-tojai važevo į ratą dieną ir naktį, kuris per visą tą laiką ilgesnį tolį nuvaziūs. Isz syk daugelis vaziūtojų radosi, bet pagaliaus liko tiktai keletas. Tarp likusių ir iszlaikiusių iki paskutiniai valandai buvo ir mus tautietis Rice (tikra jo pravardė Jūz. Braszkis) isz Wilkes-Barre, Pa. Pirmuti-niu vaziūtojum, kuris per visą tą laiką nuvaževo 1910 my-lių, yra nekakis airisziis Hale isz Airijos (Anglijoje); antrū-ju-gi yra mus tautietis Rice, jis nuvaževo 1882 mylių. Kiti visi, kurie taip-gi dar lai-kėsi iki paskutiniai valandai toli yra mažiau nuvaževę.

Rice yra gimęs Lietuvoje, Su-vaikų rėd., Vilkaviszchio pav., Pajavonio val., kaimo Kuni-giszkių; ir turėdamas 8 metus amžiaus atvyko kartu su tėvais į Ameriką. Apraszyti visą jo gyvenimą — užimtu per daug vietos.

Sziądien ant 9 adyn. vaka-re, Rice buvo iszkilmūngai sutiktas ant stoties (dypo) Wilkes-Barre, Pa., kada par-važiavo isz New Yorke. Var-das Rice yra pagarsytas po vi-sus laikraszczius, kaip Ameri-kos taip lygei ir Europos. Garbė Lietuvui!

Peržvalga.

„Lietuva“ num. 46 „Reika-lūse mūsų žmonių“ raszo kad reikia mums mokintis amatų ir įsteigti kooperatyviszkas dirbtuves kur galētu mokintis vaikai. Retas isz musiszkių rupinasi, kad savo vaikams ge-resnę atetį suteikti iszmokinus jų kokio nors amato. Musų tėvai velija, kol mazi dar vai-kai, kad valkiotusi po ulyczias, paaugę-gi eina uzdarbiauti ir ima tokį jau darbą, kur vien tik vieko reikia. Kodėl pa-veikslan vokieczius mažiaus kankina bedarbės? Todėl, kad jų kur kas mažiaus yra tinkanczių vien prie gyvūlio darbo, o daugiausiai yra iszmo-kusių specijalizzką kokį nors amatą. Kodėl musų broliai turinti vaikus ne pasistengia jų priderancziai iszmokinti amatų, bet elgiasi taip, kad vaikai seka takais tėvų, o mer-gaitės laukia vien tik jauni-kių, kad apsivesti. Paveiks-lus, kokios turi buti koopera-tyviszkos dirbtuvės, kurių sa-vinjkais yra patys darbinjkai, dūda Prancuzijos darbinjkai. Czia skaitlius tokių koopera-tyviszkų didelių dirbtuvių pa-czių darbinjkų uždėtų, be jo-kio prisidėjimo kapitalistų, dauginasi kas metas. Pinjgai, kokius lietuviai iszleidžia po salionus, jeigu ant to butų ap-vecziarni, kiek tai gero atga-

bentul! Svarbiausiu vienok butu tas, kad vietoje sziađie-ninės neužkantos užsipelnytu-me pagūdone svetimtauczių, kurie gūdoja tikt tūs, kurie su nauda visūmenei gyventi moka.

Ant paskutinio susirinkimo draugystės „S. Daukanto“ Chicagoje, nutarta įtaisyti są-nariams szarpas; kokstai men-kas nutarimas! Ar gi drau-gystė nebutų apsiėjusi ir to-liaus be szarpų, kaip iki sziol apsiėjo? ir tūs pinjgus ką szar-pos kasztūja, ant tėvyniszkių reikalų butų paskyrę, kaipo tai ant iszleidimo knygų. Ka-da musų broliai susipras ir ne-mėtys pinigų kur nereikia!

„Garsas“ 46 num. vėl patal-pino korespondaciją prieszai „T. M. D.“ ir J. Kazakevyczių. Pereitą kartą jau dziaugėmės kad „Garsas“ nurimo. Sako, kad „Susivien.“ negalėjo nie-ko paskirti tėvyniszkiems rei-kalams, nės buvo silpnas pinj-gūse. Tai kam dar burną au-szyti? Mums rodosi, o ir kiek-vienam tėvynainiui, kad isz „T. M. D. tės“ galima vien tikt dziaugtis, kuri turi už vyriausią mierį iszleisti knygą. „Tė-vynės Mylėtojų draugystės“ prieszams atsakymui tinka la-bai musų poeto K. Donelai-czio pasaka apie szudvabalį, kur vabalai bara jį, kad jis vis tikt szude gyvena ir neina į draugystę tų vabalų kurie po kvepenzczias žoles tikt gyvena. Szudvabalis atsakė tiems va-balams kurie jį barė taip:

„Jus iszkadnikai, jus vagys, jus piktdėjai,
„Ar nesibijote žmonėms iszkadą daryti?
„O dar ir manę taip jau mokinate grieko.
„Asz vlados, kolei gyvas, tokios netolisybės balsė-
jaus,
„Isz mazų dienų dabojaus vlezlyba elgtis.
„Ar-gi dabar turėcziau dar szelmystėje vargti?
Talp atsillepęs umai į smarvę vėlei įlindo
Ir dar vis kas mets, kaip žinome, szude gyvena.

„Darbinjkas“ num. 13 raszo kad paskutinei rinkimai pada-rė tarp Szenadorio lietuvių ne-mažai sumiszių. Nekurie mus tautiecziai, kurie, kas kiek iszmanydams, stengėsi aiszkint saviszkiams apie rinkimus, isz-reikszdami savo nūmones. Bet lietuvys, kalbantis į susirinku-

sius, musiszkiams labai keistai iszrodo. Dyvai musiszkiams, kad lietuvys, toks pat kaip ir jis, galėtu ką gero pasakyti. Ne visi, teisybė, taip mislyja, bet daugumas pagal savo protą mano, kad lietuviai visi turi būti mulkais, apie nieką nesirupint, kaip tikt pasigerti, iszsipagirioti, ir vel pasigerti. Sako: „kvailys, ana nori mane pamokinti! kūmi jis yra už mane mandresnis?“ — Dyvnas — kvailas — mus žmonių budas. Jeigu kalba koks sve-timtautis, tai lietuviai tyli, klauso ir rankoms ploja, nors nei vieno žodžio nesupranta; prakalbės lietuvis, jie pavirsta į tikrus laukinius: rėkia, kaukia ir nedaug reikia kad stvertis viens kitam už gerklės.

„Rytas“ num. 38 raszo jog Brandfordo Conn. lietuviai geriausia stovi už visų vietų tautiecius, kadan-gi tenai kiek tiktai turi „Rytas“ skaitytojų, visi užsimokėję lyg vienam pilnai. Pasirodo, kad yra lietuvių mylinezių teisybę. — Ak, kad visi skaitytojai lietuviszkų laikraszczių taip mylėtu teisybę. — Garbė jiems.

„Saulė“ num. 56 raszo apie girtybę, sako: žmogus inteligentas žino kaip laiką praleist ir netekęs darbo nesibodi, bet užsiima puikiais skaitymais ir lobina savę prote, žino kaip laiką praleist, jei isz gali tai eina į teatrą arba ant kitokių zobovų; tamsūlis sulaukęs šventos dienos traukia staczei į karcziama ir knapso tenai kol szinkoris neiszvaro, dėl tamsūlio puikiausias teatras yra karcziama.

„Saulė“ num. 57 patalpino dvi daineles isz 9 num. „Varpo“ ir nepadėjo isz kur paėmė. Dėlto „Saulės“ meisteris turbut užmirso septintą prisakymą Vieszpaties ir pastojo literaliszku vagim, ir tai jam ne pirmas sykis.

„Kardas“ 32 num. raszo kad Baltimorės „Lietuviszkos Mokslu Draugystės“ sanariai nuta-

rė susirinkti visas pajiegas ir varyt darbą apszvietimo toliaus. Jieszkos draugystės turtų ir jų stovio, kaip yra skaitlingas knygynas, jei koks dar yra. — Tikri apszvietimo draugai! Nežino jie nei to ką patys turi. — Laikys susirinkimais syki arba dusyk ant mėsio, dėš pinigus ir iszleidinėš knygą, draugystės isz Baltimorės niekur neiszleis, ir ant iszgamių daugiau nepasitikės. Toks naujasis apszvietimo programas.

„Lietuviszka Ceitunga“ isz Klaipėdos num. 42 pranesza kad dvarponio Frydmano pacziai, isz Prusų Lietuvos, Kretingos kamaros urėdnikai atėmė 2466 rublius. Frydmans per telegramą pasigūdė pinigų ministru Vitte, Petrapilėje. Po trijų dienų gavo atsakymą kad jo pinigai neprapulė, o jis jų ir atgavo. Kretingos kamaros derektorius už tai tapo į kitą vietą perkeltas.

„Lietuviszka Ceitunga“ pasakoja kaip vienai gudriai lapei atsitiko, dėl prilyginimo „Lietuvos Paslui“. Butent: Lapė užsimanė visztų; visztos buvo stalde ir ji negalėjo įsigauti į stalda; stalde miegojo bernas, kuris buvo skylę pasidaręs dėl szviežio oro, lapė įkiszus vūdegą vizgin ir vizgin bernui į veidą, bernas prabudęs cziupt už kudlotos vūdegos. Lapė strykt, spardos, temp, neit ir gana. Bernas ima ir nutraukia lapei vūdegą. Lapė parbėgusi namon ir apraudojusi savo vūdegelę griebsi gydyti opą. Gėda ale lapei prie draugių pasirodyti be vūdegos. Lapė savo garbę atgauti norėdama, sztai ką susimislijo: Suvadino ji lapes į pulką ir joms sako: „Ar žinot ką seselės, kaip tai gražu yra buti be vūdegos, lengva bėgti, nesipainioja tarp kojų; o szunes negal pažinti ir netur užko nutverti. Jums į urvą len-dant cziupt szū už vūdegos ir tur, o asz į urvą szmirkszt ir,

labs vakars szuneli! Matot seselės, kaip gerai be vūdegos, dėlto veliju idant viena kitai nusikastumbite.“ — O „Lietuvos Pasleli“, kodėl tu veliji lietuviams vūdegas nusikasti? Ką veiki, striuki bevūdegi, su savo trimis szimtais skaitytojų, tris szimtus tukstanczių kart aplink bebėgiodams ir nū „Naujos Lit. Ceitungos“ sav vūdegą nusitraukti davęs? tav dabar pasleli lengva bėgti, ale gėda atsisukti ant savo pasturgalio ir veizėti ant vaisių savo darbų. — Per gudrei ir drasei pradėjęs su gėda užbaigsi savo remestą. Ką veiksi lapeli, kad visi tie, kurie tavę tikt dėl pasijūkimo isz tavo mandrybės teskaito, paliaus tavę parsikvietę. Tada liks tav tiek skaitytojų, kiek visztų mano staldelyje, o tų yra penkios, gaidžio ale nei vieno; bet jo vietoje yra katinas, kurs ir lapę papjaut valioja.

P. A. Voska isz Sterpeikių, Piktupėnų parap. raszo, kad pirmiaus Piktupėnų parapijoj, budavo vis du kart tiek lietuviszkai įzegnojamų kudikių ne kaip vokieczių, ale pabuvus Piktupėnūs kun. Hoffheinzui (dabartinis „Liet. Paslo“ redaktorius) skaitlius lietuviszkų pirmkarczių taip sunyko, jog szį metą jau nei vieno lietuviszko pirmkarczio nebuvo.

P. Jonas Jurgelaitis isz Bitėnų didei satyriszkai iszjūkia „Liet. Paslą“ kurio rasztelį su-trumpinę patalpiname:

Man per paskutinį Tilzės jomarką bevaiksztinėjant ir apziurint bei apdyvijant visokes grozybes, prėinu ir prie vienos labai prikimsztos budos; stalai apkranti ezion visokiais niekniekais ir visokiomis gėrybėmis. Pamislyju savyje: Pasluzis, taip ilgai ir tokiamė daugume tarp žmonių iszdalytas, bus daugel skatikų kasztavės paslinjkams; kaszin, ar jie dabar per jomarką ir nebus norėję mažumą pinigų pasipel-

nyti ir bus kokę budą pasista-tę, prikraudą paslukais, ir pardūs jų po treczioką kaip slovaną laiszką? Jeigu rasiu tokę budą, pamislyjau asz, tai nusipirksiu, kiek tikt norėsiu. Jieszkau ir jieszkau paslinjkų budos, ale nerandu ir gana. Perpykau neradęs ir priėjau prie vienos bobos budos. Pradedu derėti lėlę, kurę noriu parnesztiti savo dukterėlei; siulau du, tris, keturis trecziokus, už penkis galiausei paleido. Imu mokėti pinigus, sztai, kas man užpakalyj' kumsztelej'? Apsisukęs matau, vaikas man popierą kisz, žiuru — „Lietuvos Paslas“. „Vaike“, klausiu, ką kasztūja? Jis skersai į manę žiurėdams sako: „Nieką!“ — „Vaike“, sakau, „kas tu per kupczius, kad savo tavorą dykai ant jomarkų dalini? Juk tu taip kupcziaudamas pasturgalį nupliksi“. Jis nieko nesakęs vienam ir kitam kisz pasluką, o pinigų neim'. „Ak, mielasis“, mislyju savyj', koks tai mažas geradėjas, apdovanoj' bagotą ir vargingą, o nelauk nei dėkavonės. Ale koks didis geradėjas tur buti tas, kurs jį siuntė su tūm tavoru. Imu dabar ir skaitau tą pasluką, skaitau ir skaitau ir negaliu atsigerėti to skaitymo; jū-kai su aszaromis man mainosi. Mislyju ir mislyju skaitydams: Kas tai per laiszkelis? Žiuru į jo kaktą, ak, juk „Lietuvos Paslas“! Skaitau ir mislyju, ar tai ir jo tikras vardas butu. Bet ne, pagal mano dumą turėtu jo vardas szitoks buti: „Kuniguzių bei Mokytojų polytiszka kaszelė“, kraunanti į savę sukirmijusius grybus.

Einu szį pavasarį per lauką, matau, piemenukas krepszj užsimovęs ant nugaros pucz ir birbin savo byrbynę karklyne, o jo kaiminė, matau, kopustūse prieszpieczius laiko, jis pats ale birbin savo byrbynę ir krepszj ant kupros užsikabinęs apie nieką nesirupin.

Taip ir dabar tulasis mūsų dvasiszkųjų mokytojų nežiur į savo duszių kaiminę, bet apsi-kabinę polytiszka kaszelę vaiksčioja po Lietuvą, pusdami į paslinjų birbynę. — Bet gaila man jusų, paslinjikai, kad jusų kaszelė dar vis tusz cze, nieks daugiau nenor į ją lysti, o daugis joje pabuvęs, ją galiausei perplėsz ir pabėg. Gaila man jusų kaszelės.

Varlės mėgstas raudonumu, taip lietuviai vokiszkųjų konzervatyvų pažadėjimais. Stoviu vakarą panemunyj, matau raudonkojis gandras stov ir stov vandenyj' zolyne, visai tykai, tiktai guseis įkisz greitai snapą į vandenį ir, szmakszt, kas žin ką praryja. Norėdamas zinoti, kas ten dėsties, at-sineszu žiuroną ir matau, sztai varlė atplauk ir atrėplioja pasiziurėti raudonases kojas, o gandras szmakszt — ir tur ją jau snape.

Kas Paslą bei jo brolelj priekuliszkj isz tikrosios pusės pažįs, tas supras szitą lementą. Gailu man jusų, lietuviszkos varlės, kurios į jų snapą pakliuvot.

Ponui Lecui nū „Tilzės Keleivio“ atsitraukus, pradziugo paslinjikai kaip varlės 26 Augusta, kurioj' dienoj' gandras iszkeliauja į Egipto žemę ir dūd sziczion varlėms pakajų, dėlto dabar ir trilinkas balsas girdėti Lietuvos dumblynūse. — Dziaugkites paslinjikai, dabar laimė jums, ale priesz tą „nelabaję Naujeję“ spardytis jums sunkiaus yra kaip Sauliui priesz akstiną, cze gul jų nelaimė!

Jus dvasiszkiejie politikieriai, norit dabar visus lietuvisius į savo polytikos kaszelę sukiszti, idant Lietuva nū svieto but gloda; bet per vėlai at-einat, nės vartai jau uzrakinti, o jusų žvakės gesta; stypsokit, kur norit, mes jusų kaszelės nēnorim.

Paslužio kaszelė ir K. D. L. terbelė yra kupinai prikrauta

vokiszkųjų konzervatyvų lietuviszkų prietelysczių, net seilės bėga, tai vislab pamaczius. Bet tas gėrybes nutverti norint, pakszt, vislab pragaiszta tarp rankų, kaip muilo puslė, net akys apmargsta.

„Lietuviszka Ceitunga“ num. 43 kovoja su vokiszkaja Klai-pėdos „Allgemeine Zeitung“ kuri su pasigėrėjimu patalpi-no nekurio Jurgio, lietuvio, isz Tamoszaiczių, „meilės gromatą“, kuri buvo vokiszkoje kalboje ne ortograpiszkaiparaszta. — Tą meilės gromatą isz „Memel Allgemeine Zeitung“ atspaudė net „New-Yorker Volkszeitung“. — Vokiszkai laikraszcziiai iszjūke lietuvisius kaipo vokiszkai nemo-kanczius — jug tai vaisiai paczių germanizatorių. — Dėlto „Liet. Ceit.“ apgindama lietuvisius parodo kaip vokiecziai, augsztai mokinti, lietuviszkai moka. Ragainėje, sudo namūse, uzraszta taip: „Szikinyczia randasi ryto kampe“. Ar girdėjo kas lietuviszkoje kalboje tokį isztarimą? Pažiurėkim tiktai ant vokiszkų pardavinyczzių, lietuviszkai rasztytų uzraszų, ant tiltų, ir sienų kampų lietuviszkai rasztytus pagraudenimus ir t. t., tai bus daug daugiau kaip Jurgio „meilės gromatą“. Ką pasakysite, kad vienas kunigas Tilzėje, ciecoriaus karunavojimo dienoje istoriszkaip prakalbėdams pasakė: „— ir tada pa-emęs vainiką ir užsisėdo tą ant galvos“. Kits vėl koznadiejas „Prediger“ savo pamokslinjkams pasakė vietoj' Kainas — „Kuinias“ ir vietoje spinta-szėpa „sznauka“ ir t. t. Ra-gainės dijecezijoj' vėl kunigas sakydams, kiek gimė ir kiek mirė, pasakė: „Gimė 187 vyriszkių ir 198 antros veislės; o viens užgimė priesz Dievo valę“. Vokiszkai žurnalistai geriaus padarytu, kad savo stubas iszsiszlūtų.

Vokiszkai laikraszcziiai daug raszė apie Lauknus, Labgavos

paviete, kur pirm 20 metų Lauknų parapijos vaikai kone visi eidavo į lietuviszką pamokslą ir budavo apie 80% lietuviszkai įzegnojimų vaikų. Per nepailstantį ir vierną darbą vokiszkų mokyklų, tas pasilaikymas ant gero Vokietijos didei pasigerinės yra; nės szj metą isz 136 vaikų, tiktai trys įsizegnodino lietuviszkai.

„Nauja Liet. Ceitunga“ num. 54 yra visą veik priedą atspaudinusi lotyniszkomis raidėmis — ko senei jau mes ir geidavome — apsirokavimą Girėno — Dr. J. J. Sauerveino — su savo bei Lietuvos lietuviszkais neprieteleis, lietuvių iszgameis. Pradzioje apsirokavimo patalpinta giesmė net nū 56 eilių. Negana kad jį vokiecziai apniko ale ir lietuviai iszgamei dar per „Vienybę Liet.“ num. 21, nekoksai bevardis B. Czionai Dr. Saueryeinis isz pilnos szirdies atsiliepia tam nenaudėliui, iszvadindamas jį szėtonėliu ir kitais patinkamais epitetais, sako, kad jau tas bevardis valkuns į Ameriką nusiploves. Kas įstabiausia isz iszsiteisinimo Dr. S. tai yra: „o užiot mums dėkavojas už visą valnybę, bei visą geradėjystę nū mūsų pusės svecziams iszrodomą, atnesz baisesi mus apskelbdams“, — jug tas apskelbimas buvo tikt isz Prusų Lietuvos ir nieko su svecziais neturėjo; — reikia manyti taip, kad ateinantiejie lietuviai isz Didziosios Lietuvos turi dar dėkingi buti Tilzės judosziams ir policijai už iszdavimą maskoliams; ką Dr. S. vadina valnybe ir geradėjyste kaipo svecziams. Mums ale rodosi kad ateinantiejie isz Did. Lietuvos neturi nei menkiausios priezasties buti dėkingais vokiecziams, knygų spaudėjams, nės viską už savo graszj, gana brangiai, nusiperka; ir atėję Tilzėn nėra svecziuše, bet savo tėvynėje, tiktai nū svetimtauczzių plėszikų uzvaldytoje. Toliaus Dr. S. stato

savę draug su Kalvaicziu ir kitais garbingais... ir, spaudyn savo darbus, idant pasirodytu tam „szėtonėliui“ kad viskas eina paakiui o ne atgal. Rodos tas B. nei nevertas tos garbės idant matytu ir žinotu Dr. S. darbus. Neiszriszamas klausymas? Ligonis, užtropijus skaudamą vietą, visados suszunka.

„N. L. C.“ num. 55 raszo kaip „Liet. Paslas“ nor nubaidyti lietuvisius nū draugystės „Byrutės“. Sako: „Liet. Paslas“ laiko mus už kudikio protą turinczius žmones. Kad kartais mažas kudikis nor ką pamatyti, o tėvai to nenor, tai jie jam priszauk: „vaike, neik, czia yra baubau; tas tavę nutvers“. Kudikis pabugęs ir neina. Taip pat mislyja „L. P.“ ir su mumis padaryt. Jis mislyja kad pavadys „Byrutę“ pagonka, tai lietuviai nū jos szalinsis, ir jis galės jį į germanizatorių prieglobstį įsiaust.

„Lietuvos Paslas“ num. 29 atsiliepia Jonui Jurgelaicziui už jo melus patalpintus „N. L. C.“ 82 num. J. Jurgelaitis raszo: „Per ilgus metus ponavo jat ant mūsų. Tai jau pirmie jie melai. Ne konzervatyvai ponavojo ant lietuvių, bet lietuviai patys buvo visi konzervatyvai. Rods, lietuviai garbino savo dvasės mokintojus o ne papeikė jįs, kaip daba Mauderodiszkoji ceitunga į jos iszsiustojai vis isz vien darlyg kad meilės ryszys tarp knygų ir savo parapijonų ja povisam butų perplyszęs. Jurgelaitis sako: „Per jusų vokiszką — apszvietimo kurturą aptemė lietuviszka dvasė“. Yra tai melai, husinir neteisybė ir nepaklusnums vokiszkiesiems konzervatyvais.

L. P. raszo kad Poznania gubernatorius paliepė kiertvardus lenkiszkus suvokiecziti, ir kiemų toblyczias ir kerodzyklius pagal vokiszką įtarimą parasztyti, kaip anmiestas Bydgoszcz tapo p

krikszytas ant Bromberg. Lenkai esą didei sujudę dėlto ir ket karalystės seime ministeriui pasigūsti.

Czia padūdu „Liet. Paslo“ raszybą. — Prusų liet. laikraščiai visi taip raszo, — kuri yra vokiszka raszyba, tiktai lietuviszkoje suvokieziūtoje kalboje.

„Gromata wieno iszsigelbėjusio Maczinisto nū nugrimzdusio Sziepies „Iltiso“ Isz Hako-date (tai Miestas Japonų Žemėje), 22 Augustą 1896. Mes 23. Julyjū rytmetų ant Zeg. 4 isz Owingio Tschifū iszbėgom. Ors buvo tykas, alę beweik pagavo lyti. Man Pietų laike isz Kurenimo-Ruimo iszeinant, laukant jau gana asztras Ors buvo. Asz turėjau Waktą nū Zeg. 8 iki 12. Pasiwalgęs ėjau ant Dėnio, iszsiilsėti, ale tai negalėjau, kadan-gi Wandū ant Sziepies parėjo. Walands ėjau į Tarpdenį, ale beveik vėl užėjau ir pasistacziau į Kambužę. Tarp Zeg. 10 ir 30 Min. ir 40 Minutų su Sykiu didei patrenkė. Mes buvom tiesiog ant Ūlos. Komandantas savo Aliejū Drabužise ant savo Wietos stovėjo. Szitame Akies Mirksnyj Komandants paliepė ant Garbės Wieszpaties Ciecoriaus tris kartus paszaukti.

Asz buvau ant pryszakinės Dalies pasilikęs ir auksztai ant Masto užlipęs.“

„Liet. Paslas“ talpina Gyvenimą Bismarkio kiekviename num.

Isz Tilžės, 22. Oktoberj. Szendien, Gimimo Dienoj mūsų mylimosės Ciecorienės, kurę Pons Dievs te iszlaiko ir te žegnoja, ant karaliskųjų Triobų ogi ir ant Magistroto buwo Fones užtrauktos.

„Konzervatyvų dr. laiszkas“ num. 44 pranesza kad Wyriaušioji ewangeliszkoji Bažnyczrote Berlyne yra wisos Karalystės Bažnycziose Paliepiną dawusi, užmelsti už prisiartinantį Gimdymo Czėsą Princze-

ses Princo Endrikio. — Kas zin, artai princesė gimdys princą Endrikį, ar Endrikis princesę.

„Tilžės Keleivis“ num. 86 pranesza, kad vienas ukinikas Karaliskūse, Kaimelio parap. Suvalkų gub., sapnavo; kad rugius kirsdams ir budams suszilęs, ėjo į artymą azerėlį nūsimaudyti. Jis iszlipo, vienmarszkinis, isz lovos ir bemiegodams ėjo statei per kiemą į azerą, ir szoko į vandenį. Pabudes, nezinojo kur jis randa-si, ir szaukė pagalbos. Iszlipęs isz vandens bėgo tiesiog namon ir atsigulė į lovą, kur atszilęs papasakojo namiszkiams savo sapną.

„Tilžės Keleivis“ num. 87 raszo, kad vienam vakare pulkas kuntrabandistų su arbata ties kiemu B. norėjo pereiti per rubezių. Apie tai patyręs viens kupczius isz Prusų pusės, kuris pykosi su vadovu tų neszėjų arbatos, praneszė rubeziaus sargams. Neszėjai pasitikėdami kad viskas gerai, drąsiai ėjo per rubezių, kur jų laukė daugybė rubezinių sargų. Susitikus, pastoję kova ant gyvasties ir smerties. Vadovas tapo užmusztas, du vyrai iszokę į Szeszupę pabėgo, tris sugavo ir į Siberiją nuga-beno. Arbatos atėmė už 6000 markių.

P. Pelėda,

Turtas ir laime.

Isz gudiszko.
(Tasa.)

Kaip! tai jūs, m-r Mejer, pratarė; — jūs mėgstatė, kaip matyt, vaiksztinėt naktimis, ir be skrybėlės priegtam! Aa! tai lyg nepritinka dėl tokio žmogaus... ir taip asztraus; asz tai sakau dėlto, kad grįžtu nū vienos ypotos labai per jus paniekjtos, nog grovo de-M.... — O ar zinote kas per reikalas yra tarp manes ir grovo? — paklausė Samuelius.

Jisai žinojo tėvą de Rote,

kaipo didei gūdojama ir isz mintingą dvasiszką vadovą ir sąnarį yvairių labdaringų draugyszių, bet ne žinojo, kad jisai tur kokį susineszimą su grovais de-M....

— Asz nūdėmklausis grovo ir jo szejmynos, — atsako kunigas, — ir norint ne turiu tiesos kalbėti apie tai, vienok sakau jums, m-r Mejer, kad ir jusų tikėjimas lygei kaip ir mūsų uždraudze skriausti artymą, ir tai, ko jūs reikalaujete, — negal iszsipildyti.

Raudonumas plykstelėjo veidūse Samueliaus.

— Dėlko-gi? — paklausė jisai isztiesdamas. — Asz noriu apsikriksztinti, ir mislyju, kad tokia mano mislis tur labai jus linksmyti, tėve.

Kunigas palingavo tiktai galva.

— Jusų mislis labai pagirtina, bet asz misliju, kaip daugumas isz jusų tautos, taip ir jūs norite prilipti prie protestoniszko tikėjimo, kuris pagal mano supratimą yra klaidingu.

— O ne, tėve, asz noriu buti kataliku, kad buti vieno tikėjimo su ta, kurę myliu; ir jeigu grovienė sutiks ant mano noro, tai asz praszysiu jusų, mano, tėve, paimti manę po savo globa ir iszguldinėt manę dogmatus jusų tikėjimo, o dabar praszau ne atsakyt ant mano praszymo ir priimt mano auką, kurę asz skiriu pavargeliams, nės asz ne esiu be szirdies, ir reikia žinoti kad tiktai neatbutinas reikalas priverstė manę taip asztriu pasirodyt prieš grovą de-M....

Veidas tėvo de Rote nuszvi-to linksmybe. Jisai matyt buvo geros szirdies žmogus, tiktai faratiszkas: traukti duszės isz prapulties ir platyti tūm ratą savo geradarystės, — buvo jo pirmutiniu darbu. Mislis apie tokį garsų atsivertimą, kaip atsivertimas bankieriaus milionieriaus, didei surūpė jam, ir pati auka turtingo jo mokytinio pergalejo

paskutinius abejojimus.

Tai, ką jus man iszsitaret, draugai mano, pakreipė suvis į kitą szalį mano nūmonę. Žinoma, asz neatstumsiu duszios, pažinusios savo paklydimą ir jieszkanczios iszganymo priegloboj' mūsų szventos bažnyczios; galite pasitikėti ant manęs. Bet sziczion ne vieta kalbėtis apie tai; atėkite ryt pas manę, tada mes gerai pasikalbėsime apie tai. Samuelius padėkavojo kunigui už jo gerą szirdį; po tam atsisveikino ir, persiskyrę nuėjo sav.

— O, Valerije! — suszuko mislyja Samuelius, parėjas namon, — ant ko dar gal paraukti manę mano beprotiszka meilė prie tavęs!

Ant rytojaus po virszui minėto vakaro, pilna skaudzių mislių, Valerije pabudo vėlai. Spinduliai saulės, perlindę per uždangalą langų, bėginėjo tai ant bukietų kvietkelių, tai ant kaurų ir apszvietė savo slaptą pusiau-szvieša tą nekaltą kampeį, iszmusztą baltu atlosu ir padabjta daugeliu brangių niekniekių.

Po pusryczijų Antuaneta pasodino Valeriję į ilgą sėdynę josios buduare.

Apie treczią adyną po pietų atėjo tėvas de Rote ir liepė pasakyt Valerije, kad jisai nor su ja pasimatyt. Nudziugus nū to, Valerije paliepė tūjaus papraszyti jį. Valerije dar nezinojo, kad jisai taip-gi laiko pusę jos neuzkenčemo prieszinjko.

(Toliaus bus)

Užmokėjo už laikrasztį.

„VIENYBE LIETUVNIKU“.

Dr. Brūzis Tilsit	12, m.
J. Smalakis „ „	8, m.
J. Juszinski Bluefield	„1,00
J. Saulenas Haverhill	„2,00
L. P. Clubas Waterbuty	„2,00
J. Dubauckas Cincinnati	0,60
P. Staskevyczia Plymouth, Pa.	„1,00
P. Butkauckas Glen Lyon	„1,00
A. Saliklis Elizabeth	„2,00

LIETUVOS ISTORIJA

nū seniausiu gadyniu iki Lublino unijai.

PARASZYTA SIMANO DAUKANTO BUVOŠIOJO VILNIAUS
UNIVERSITETO PHILOSOFIJOS MAGISTRO.

(Tąsa).

Todėl raszė jis gromatą vyresniamjam Du-bravos pilies, iszguldydamas jam baisiai basesniai Szuiskio nūkritį ir sakydamas kamendotui įgulės, jog pergalinga Lietuvių kariauna statei į Orszą traukianti, idant staiga Srebrny užpulti. Bogintojui tos gromatos nevisai teliepė nū sargezių neprieteliaus saugotis, bet ir neiti stacziai ant neprietelių. Tūm tarpu pats su urėdu Mscislavos Astiku tyła atlindęs pas Orszą su lengvąja joczia užstojo kelią giriose netoli nū abazo neprietelių. Kaip jis buvo ketinęs taip ir įvyko: Maskoliai sugavo tekuną ir kaipo koki įtariamą pas karvedį Srebrny atvedė. Kad szis gromatą perskaitė, nusiminė ne vien pats, bet ir pulkoriai ir visi kas abaze buvo, taip jog nieks neberikiavo ir neklausė, bet visi galis už galį abazą palikę muko kur kas beįmanė. Kmita matė visą tą niukinį savo slaptoje, jog Maskoliai savo vėliavas palikinę czia ir aure skriejo szalin. Idant jis dar daugiau jūs nugandintu, liepė kame nekame savo karėjams pasirodyti it butu pranaszais esą ateinančios Lietuvių kariaunos, kuriūs pamatę Maskoliai kūm piktesniai ėmė skrieti viską palikę, tardami, visą kariauną Lietuvių užpakalyje esant, nei vienas nesaugojo savo vėliavos, nei rindos; ir tie tarės liksę kurie pirmiaus paspruksę. Tūmi Maskoliams atliko daug svieto, nekaip ta saujelė kuri jūs vijo. Vienok Kmita krupaudamas idant neprietelius iszsi-jautojės jo silpnumą neatsibloksztu ant jo paties, todrin lyg-laiku apsistojės iszdrievėjo Maskolių abazą, kuriame 2500 ve-zimų rado gerybėmis nuslėgtų, kuriūse paczių szarvų ir gink-lų dėl 6000 vyrų buvo.

Taipat nei trecziamjam Maskolių karvedžiui Tolkmak ties pile Ezeriszke nevyko, nors jis paskui atsitaisė, kursai su 13,000 vėtravojo tą pilį, kurios įgulė budama silpna praneszė urėdai Vitesbės Paciui savo pajumą, kursai skubiniai sukėlės apygardoje zemlionių lengvosios joties su pėsziais apie 2000 iszsiuntė Snieporodą sumanantį kare vyrą pilį szelpti. Snieporodas traukė stacziai priesz Tolkmaką ir susigrumė su jūmi, kurį kruvinoje muszoje pergalėjės 5000 Maskolių pakrėtė, likusieji prasikraustė palikę visą abazą pergaletojams. Snieporodas pargrižo su savo karėjais vėl į Vitesbę, o įgulę Ezeriszkes pilies paliko neaprupintą, tardamas, nei kokio pajumo nebusent. Tūm tarpu Tolkmak surinkęs po nūkriczio paskidusius užpūlė staiga minavotą pilį, perlipo zomatus pirmūju atvėju ir visą įgulę su kamendotu Dzierżuzinskiu iszskirto. Severijo Kmita susinėręs su Górką, Lesnievolskiu ir Zbignievu nuteriojo visą apygardą Krasno pilies, užėmė turtingą vietovę Paczapovą, kurioje nepasiekemas gerybes rado: kaipogi turtingi Turkų prekiojantai keliaudami į Maskvą su prekėmis, iszgirdę karės trenksmą buvo susidanginę tenai su diei brangiomis gerybėmis.

Kad Lietuviai taip su Maskoliais Baltūsiūse Gudūse kariovo, užpūlė Žuvėdų rikis Eriks Krieviją arba Įgumiją ir užėmė Danulindę (Revelį) ir Veisenstein. Mikalojus Talvoszius karvedis Žemaičių kursai tenais rikiavo, sutraukęs skubiniai

zemlionis ėjo priesz Žuvėdus, kuriūs ties kaimu Kiriempė panoko ir pergalejo, 400 sugavo ir įgavo tulas vietoves ir vijo jūs iki Reveliui. Kits Žemaičių karvedis Balkus, kuningaiksztis Sviro, gyniojo su saujele rubezių Padaugavio nū sariojimų Maskolių su dide laima ir užėmė dar vėtra dvi stipres pilis Karkų ir Olmet.

Rodėsi, jog tos pergales putlumą Maskolių sugraudino ir ant veikesnio pakajaus, skubino. Tuli Lietuvos tėvunai raszė Maskolių bajorams į sandaras jūs kviesdami. Tūm tarpu abudu valdonai linkėjo to per savo pranaszus. Zielinskis nū Maskolių pusės, o Juraga nū Lietuvių ant to sutarė, idant didieji siuntiniai apie pakajų teirautusi. Todėl iszkeliavo Boreikis Trakų pilies vyras, Tiszkevyczius Brestiaus trėdas ir Araburda Lietuvos rasztininkas su 10 kitų kilties vyrų ir vieszpaties ruminių su 1000 joties su iszkilme į Maskvą; bet tie siuntiniai lygia dalia nieko nepeszė kaip ir praėjusį metą: kaipogi Maskoliai vis senu įpratimu kalbėjo vėl tą patį. Ilgainiu taip jau buvo pasipiginę Lietuvos siuntiniai, noris pergaletojai, vienok ir ant sunkių sanlygų ketino butinai pakajų priimti; beje, Maskoliai sugražins Lietuviams Smolenską ir Palateskę vieną, kitus dalykus, kuriūs Kazimierui ir Aleksandriui vieszpataujant užėmė Lietuviam paturės. Padaugaviu abu vieszpacziai veldės tūmi ką dabar turi. Tad ketino sunerta gale Žuvėdus isz Padaugavio vyti ir užimtą krasztą tarp savęs dalyti: visus kalinius koki yra be skyriaus lūmos ir kilties abi pusės sav iszdūs. Bet Maskoliai nenorėjo ant to sutikti, tarp kalinių jie reikalavo idant Lietuviai Davainių piningais iszvadūtu, o kitus galva už galvą iszkeistu be skyriaus lūmos. Lietuvių siuntiniai nesitikėdami nieko gero nuveikti, dar tą iszkaulijo, jog Ivanas nū savo pusės pasiēmė taipat į Lietuvą savo siuntinius iszleisti, o tūm tarpu abi pusės nū karės liovėsi.

1566. Tūm tarpu szizino Lietuvius kiti daigtai: Augustas buvo bevaikiu ir nei jokio karszincziaus neturėjo, o jo sveikata buvo aptariama. Lietuviai krupavo, idant Lenkai regėdami jūs į taip daug karių įpainiotus nepaliktu, jei staiga d. kuningaiksztis nustiptu pirm padarymo tobulos vienybės arba unijos tarp Lietuvių ir Lenkų, kuria jau nū 200 metų tūintimos už vis Lenkai rupinosi, vienok buvo dar daug reikalų tame daigte taikinti. Dabar buk Lietuviai bandę vėl butinai vienybę su Lenkais sukergti; todėję isz Brestiaus, kuriame didei gausų sueimą atlikę, iszleido siuntinius į Liublyną kur buvo ant 8 dienos Liepos mėnesio Lenkų sueimas užsakytas, kuriems tenai liepė tą apskelbti. Lietuvių lūmos įsipainiojusios į sunkes kares susirinko įsakymu savo d. kuningaikszezio ir jų karaliaus į Brestių, idant pasiteirantu kaip ant galo butiną vienybę tarp Lietuvių ir Lenkų padaryti galėtu. Praėjusiūse metūse Lietuviai turėjo teisingą lyczių ir reikalą tą vienybę atsakyti, jog Lenkai jų įstatymus ir parėdymus sueimūse Varszavos ir Bielsko atmetė. Lietuviai nemažiaus linkėjo ir tūm metu vienybės tūdvim tautom, jei butu tūm kartu bendryboje pasilikę. Dabar jau Lietuviai sakėsi viską užmirsę ir szirdingai siulanti Lenkams tais sanlygas: Lietuviai neskirs sav ypacziai daugiau didziųjų Lietuvos kuningaikszezių, bet dėlto kiek vieną kartą į paženklintą vietą nū arci-vyskupo Gniezno kaipo tarpvaldonies susirinks dėl paskyrimo sav visūmėninio valdimiero su Lenkais. Tenai turės kiekviens Lietuvis lygias lecybas arba privilegijas

su Lenkais ir lygų balsą ant paskyrimo, ir kas buvo Lenkų rikiu apskelbtas tas turėjo ir Lietuvos d. kuningaikszeziu buti. Dėl paskyrimo tur vieta buti ant rubežiaus abiejų tautų paženklinama. Abi tautos turės vienus prietelius ir neprietelius. Lenkų ir Lietuvių rubežius iš vieno gynios. Į sueimą pakaitomis Lenkūse ir Lietuvoje susirinks. Bet kad į tais sąlygas veizės ir atsimins, jog godą Lietuvos tautos ir ukės szirdingai Lietuviai norėjo užturėti, tūm kartu Lenkai tur girti už vis tą, jog Lietuviai tos vienybės niekadės nekeitė ir nenorėjo jos keisti. Kokį atsakymą Lietuvos siuntiniai gavo, to sakosi Kojelius negalėjęs rasti, bet jog nieko iš to nebuvo, tą rodo tas kas paskui nutiko. Taippat buvo įsakyta aiszkiai siuntiniams, idant nieko patys nepatvirtintu, bet pirma į Brestių lūmoms pargabentu, ką tenai su Lenkais buvo sutarę: kaipogi Lietuvos tauta norėjo tokią vienybę padaryti, kokia jos gūdos ir garbės nemažintu, kokia ukės krasztų nepaskleistu ir neperkeistu nei mažiausiame daigte vyresnybių szaržų, tiesos, įstatymų, lecybų arba privilejų, apsiėjimų, dabos ir budo tautos, trumpai sakant, žemes senovės nei mažiausiai neperkeistu ar neisznaikintu.

Perėjusį metą Maskolių pažadėtiejie siuntiniai neatėjo. Noris Lietuvos siuntiniai buvo tūm kartu su Ivanu sutarę abeji nū karės liautis, vienok Maskoliai to neatiteisė. Ties Usviete kur Ūla į Daugavą įteka, pilį pastrunijo už kurią po visą apygardą sariojo grobį griedami. Pilį Voronež norėjo užimti, bet veltu. Kad Zharavskis Ivanui skundėsi apie tą vardu Augusto, jis jam atsakė, Usvietė ir Ūla jo ukei pridera, todėl negyniojama jam yra į savo pilį įgulę idėti. Voronežo pilį Lietuviai paliauboms esant buvo pastrunija, ir to drin jo žmonės truputį palėbavo. Kad jau nei kokios teisybės nei per siuntinius, nei gromatomis negalėjo nū Ivano gauti, liepė Lietuvos d. kuningaiksztis savo parubežių urėdams terioti lygia dalia Maskoliją. Ką ir darė, tarp kitų pasizenkino tomis terionėmis Birulis paties Paciaus pulkorius su Vitesbės žemlionimis, kursai kardu ir ugnia viską į peleną vertė apstų grobį griedamas. Dabar ir Ivanas įgrobtas tomis terionėmis atsiminė siuntinius ir paliaubas: kaipogi liepė tūjaus per pranaszus teisintis, jog jis su savo siuntiniais pasivėlavęs; apreiskė savo siuntinius tūjaus į Vilnių atleisęs lugodamas nū karės liautis. Ištiesų atkeliavo siuntiniai į Gradną. Augustas parėdė, idant viegus kilties vyrai priimtu ir su vieszpatinga izkilmė vaiszintu, o kitus dėl teiravimosi apie ukės reikalus Kiszka Lietuvos kanszinui, Dorostaiskiui skominui, Valavycziui ir Szimkui marczelgom, Triznai, Skieminiui, Toczinskiui, Konezai rumų erzilynamis liepė gūdoti ir jautotis sintėjimą apie sandaras, o Raudvyliui Viloiaus urėdai, Boreikiui Trakų pilies vyrui, Eustakijui Valavycziui ir Szimkui bei Lietuvos rasztininkui Araburdai ir Narusziui lobinui liepė sandarauti. Kad isztiko į tiesą, Maskoliai didei tempėsi, jog viskas ką Ivanas užkariavo, tas turi Maskoliams likti, o Augustas ne vien nū Padaugavio atsisakyti, bet dar Ūlą, Sakalą, Ezeriszkę bei Usviatą jam atidūti, ir Kurbskį kuningaiksztį su visais jo tarnais Maskoliams iszdūti. Tas kuningaiksztis buvo neseniai iszsikraustęs nū Ivano varvorybės ir į Lietuvą parsidanginęs. Todėl Ivanas ir siuntinius siuntė: kaipogi nutvė e vieną jo tarną ir vieną kilties vyrą kurį liepė taip smarkiai žudyti, lyg jis rankose budelio nenustipo, o nelaimingą tarną gyvą į žemę įkasti. Vienok kraujagerys tūmi

dar nenulizo, bet tykojo patį Kurbskį į nagą įgauti. Kad taip Maskoliai to reikalavo, ko klausyti ne vien dūti Lietuviai negalėjo. Nebuvo ko ilgiaus kaulytis, nei Augustui, nei tėvunams, nei stacziai atsakyti, bet idant Maskoliams platybę jų reikalavimų parodytu, Augustas ketino jiems Kurbskį iszdūti, jei Ivanas iszdūs kuningaikszezius Lengviną, Glinskį, Bielskį, Trubeckį, Odojevskį ir Masalskį kurie buvo į Maskoliją iszsikraustę, su jų valseziais ir giminėmis.

Taip po neilgų paliaubų prasidėjo vėl karė, kurią Maskoliai pirm paliaubų apreiskė. Kad jų siuntiniai Gradne apie pakajų teiravosi, vienas jų buris iš Severijos įsigrudo į Lietuvą ir valsezius kuningaikszezio Astrago baisiais nuterijo. Ant tos zinios Pacius grudosi toliaus į Maskoliją ugnia ir kardu sav kelią darydamas ir apmaudą giedzamas griejo grobį visur laimingai. Pradžioje Grūdžio mėnesio varu įsilaužęs į Sitnos pilį 300 įgulės iszskirto, 120 puszkų su dide daugybe parako ir kulčių įgavo. Viduryje Grūdžio sariojo apie Vielyzių kame pamusžė pulką sargsties paties Ivano kuriame mažne vieni patys jo rumų vyrai buvo.

Tą patį metą apsireiskė regimai Luterio mokslas, kurio iki szioliai kuningai Padaugavio gedėjosi akivaizdoje skelbti. Dabar kananninkas Rygos sumynė visus senovės įstatymus po kojų, bažnyczios turtus pasidalino ir it begėdis nemindamas Dievo ir savo prisiekos apsipacziavo, idant tūmi savo aplamą darbą nuteisintu, iszkaulyjo nū Augusto rasztą 26 dienoje Lapkriczio mėnesio 1566 m. kuriame tokį jų darbą jis pagyrė ir patvirtino. Žmonės kurie Dievo įsakymų negerbia, mažai tebijo taippat ir jo koronės. Bet neviltingas Dievas bažnyczios turtais jųs didesniai rūpino. Jie krupavo, jog jų sandraugai Kuncim ir Strubitz kuriūdu iš szvento grobio nieko negavo, galėjo apskusti ir grobį vėl atimti. Taippat Augustas, kaip sako Kojelus jezavitas, buvęs paczioje Lietuvoje didei patogiu tokioms pergaltvėms: teisingai buvo pats įtarliojamu nū svieto esąs luteriu. Tas įtarimas pasididino, kad jis seniai jau nurymotą daigtą tą metą apreiskė ir akivaizdoje nū savo žmonos austrijokės Katrinos atsiskiedė: kaipogi tūmi jis didei paniekino popiežių, kursai jį pirma apsipacziavimo nū įstatymo, kursai gyniojo vesti į paczias žmonos seserį, buvo iszliūsavęs. Jis pats apskelbė, jog jis dėl to gentingo apsipacziavimo per Dievo apreiskimą taip esąs baisiais kankinamas, jog jis geriaus mirtu ne kaip ilgiaus su savo žmona gyventu. Viso to neteisybę ciesaoriaus siuntinys, vyskupas penkių bažnyczijų, aiszkiai jam iszguldė, bet svietas skelbė, jog lycziun to buvo jo mėginimas vienos svetmoteries. Katrina buvo vėl ciesaoriui nusiusta, kuri vienok neiszturėjo savo gėdos ir kelyje nustipo iš apmaudo.

1567. Tūm tarpu karvedis Lietuvos kariavo gana laimingai su Maskoliais. Pacius nuterijo apygardas Vielyziaus, Usviatos ir Bialos, ko neįveikė kardu tą ugnia naikino. Pergalėjo laimingai karvedį Maskolių Goloviną, kurį buvo Ivanas su savo sargtine joczia iszleidęs Pacių ramdyti, bet vienoje nelaimingoje muszoje nustojo jis savo kariaunos ir pats su didūmėne kliuvo Maskoliams į nagą, kas nutiko Siekio mėnesyje.

Pavasariui ateinant Sanguszka karvedis su 1900 lengvosios joties patekėjęs ties Czesnikais neprieteliaus tykojo: kaipogi aiszkiai vylėsi, jog Ivanas giedzamas apmaudą už savo pernykszezius nūkriczius su pavasariu į Lietuvą grisis. Kai-

pogi Ivanas paženklino Orszą savo karvedžiams susirinkti. Srebrny apmaudingas, tykodamas atmonyti savo pernyksztį nūkritį traukė su Maskoliais ir Tautoriais, kuriūs Muradas rikiavo apie 8000 kareivių pirma kitos kariuonos. Iszsjautojės tą Sanguszka atsitraukė nū Czesnykų didei tylei szliauzė visą naktį, lyg neausztant užpūlęs pirmaises sargtis, taip guvei vieną burį tenai sutratino, jog nei vienas nesugrižo į abazą. Su auszra pūlė jis su didžiu kroksmu ir trenksmu it butu didelę kariuoną turįs, ant Maskolių abazo, perlaužė jo zomatus ir iszvertė pylas ir apnikęs pusginklį neprietelių sugraudino. Retas kuris beiszsprudo su pacziu Srebrny pažeistu, kiti karvietėje liko su Muradu, daug sugavo, tarp kitų patį jenarolą arba karvedį Palickį. Lietuviai savo kritusių 12 te skaitė ir antra tiek pažeistųjų, bet dar didę daugybę savo kalinių iszliūsavė. Sanguszka norėjo naudoti narsybę savo karėjų, kuri kas kartas didinoši ir savo laima ant naujos pergales. Jis iszsjautojo nū savo žvalgytojų, jog Szczerbatov su savo sandraugu Baratinskiu su 6000 Maskolių ir 3000 Tautorių, kuriūs Segit rikiavo traukiančių isz Ūlos į Sziszą. Sanguszka su savo saujele ir tiek paczios joties isztikti į aiszkiamusą su taip dide kariuona, tarė nebukliu darbu busent; to drin pasitraukė nū trakties ir tyla szuntakiais per krumus iszitraukė į girę netoli nū abazo neprietelių, kurie to nejuto. Tūm tarpu Sanguszka subudino jūs baisiu kroksmu isz atvangos ir pūlė ant abazo. Gynėsi dar, bet suniuko ir todėl tūjaus iszguro. Noris lengvai traukėsi ir dideis buriais, vienok daug svieto nustojo, bet daugiaus dar pradėjus aiszkiai mukti. Tarp sugautųjų vyresniųjų 80 buvo didūmių ir kilties vyrų bei pulkorių. Tarp Lietuvių vos tulį krito, o kelios deszimtys buvo pažeistų.

Vienok visos tos pergales neįgundino Augusto į karę. Jis bandė vėl sandarauti pakajų su Maskoliais, todėljės raszė Ivanui per Bykavskį iszmėtinėdamas jam dides savo skriaudas, už vis, jog paliauboms esant kuningaikszečio Astrago valsečius nuteriojė ir sugautūsius kriksezonis už menkus piningus Turkams į vergus pardavojo, nors už tą teisingai sakėsi ilgiaus galis kariauti, vienok didesniai geidąs pakajaus jei Ivanas pigias sanlygas padūs. Bet Ivanas isz apmaudo savo nūpūlių perkėlė karę isz Baltųjų Gudų į Padaugavį, kur siuntinys Augusto nukako, kurį Ivanas iszklāusęs abaze nusiuntė į Maskvą bajorų pasiteirauti, bet Maskoliai kelyje jį apvogė su visais jo tarnais į kalinį įtumė. Ta zinia didei supykino Augustą, kursai rįzosi isz visos galės bedievi, laužytoją visūmėninių tautų įstatymų drausti ir ramdyti; to drin liepė tūjaus samdinius samdyti ir naujas rinkliavas rinkti. Vienok tą metą daugiaus tiekėsi nekaip kariavo: kaipogi Augustas ir namieje daug darbo turėjo, kursai buvo užsakęs sueimą į Gradną sandaras su kalavijonimis butinai nubaigti.

Jau 6 metai buvo praszokę, kaip jau dvejos sandaros tarp Lietuvių ir Padaugavio buvo padarytos. Visoms toms karėms Padaugavyje ir Gudūse esant, Lenkai sav kosodami namieje vėpsojo, ir nesirupino, jog Maskoliai vieną po kito Lietuviams dalykus jų ukės grobstė, it tarsi jūs Maskoliai taupysę: kaipogi Augustas su visu savo orumu negalėjo jų perkalbėti, idant Lietuvius pagal sandaras szelptu ir su Padaugaviu lygiai nertusi, taip kaip buvo jau Lietuviai susinėrę: kaipogi Padaugavys buvo jau jų ukės dalyku palikęs, taip kaip jis pirm 300 metų buvo buvęs. Tasai paskuti-

nis susinėrimas įvyko Gradno sueime, kurį jau per įstatymus, kuriūs sueimas įstatė, jau per rasztą galan Grūdžio patiektą ir nū Augusto d. Lietuvos kuningaikszečio bei nū 36 sueimo dumezių, 7 marczelgų ir 4 rasztininkų patvirtinta. Oresnėsės sanlygos to paskutinio susinėrimo tokios buvo:

Visas Padaugavys bus su Lietuva sunertas ir neturės toliaus nei kokio kito valdono, kaip tiktai tą, kuris teisingai nū Lietuvių bus d. Lietuvos kuningaikszečiu pakeltas. Dalis sziapus Daugavos liekasi Žemgalių ir Kurszo kuningaikszečiui, bet antrapus Daugavos krasztas vadinsis Padaugavio kuningaikszečija ir keturis pavietus turės: Rygos, Toreidos, Kessės ir Daugavos pilies (Dinaburgo), ir priderės lygia dalia kaip ir kitos dalys Lietuvai. Kiekviename paviete bus tiesdarynė isz trijų tiesdarių ir vieno rasztininko perdėta, kurie visi turi didūmė buti ir teisybę kiekvienam atiteisti. Aktai sudų ir nusprendimai bus vokiszkoje kalboje raszomi. Apelacija arba atsiszaukimas nū to sudo bus taip pat Padaugavyje, kuriame sėdės urėdas to kraszto su keturiais tiesdariais. Didūmėnė, kuri Lietuvos dumo sėdės, turės lygų balsą su kitais, bet nepaskutiniame krėsle arba vietoje sūle. Urėdu Padaugavio gal buti vokietyš arba tokiam nesant pats Lietuvys taip pat vokiszka mokantis. Naujoji kuningaikszečija paskirs sav žymę pagal savo norą. Vokiečių didūmėnė džiaugsis Lietuvių didūmėnės lecybomis ir bus su ja sulyginta ir sueimavos vienkartu. Sueimūse siuntiniai Padaugavio turės padorią vietą. Lietuvos piningai bus tie patys ir Padaugavio. Jei Lietuviai su Lenkais stiprius susiners, tūm pacziu ir Padaugavys lygiai. Tikyba pagal įstatymų Augsburgo nepalytėta paliks ir taupoma. D. Lietuvos kuningaikszečis savo indu mokyklas įkurs dėl jaunūmėnės. Klioztorius minyszku apvers ant mokslo jaunų mergaiczių ir ant gyvenimo senųjų moteriszkių, kurių vyrai sveczioje szalyje yra. Ant galo d. Lietuvos kuningaikszečis dovanos privilelijas arba lecybas pakėlimo į szaržą, dūdamos bus Lietuvos buveinėje, turi buti su Lietuvos žyme apžymėjamos ir iszdūdamos.

Augustas tą sunėrimą butinai parėdęs pagyrė ir rasztu apskelbė jį už nedasilytimą nū jo ir jo palikunų. Taip pat savo naujajai kuningaikszečijai antrapus Daugavos įdavė už žymę baltą gripą raudonūse laukūse piestu stovintį ir prieszakyje deszinėje kijoje pliką kalaviją turintį. Ant krutinės pirmosios balsės vardo d. Lietuvos kuningaikszečio S. A. ir tarpe rikiaga karuna. Darė tą Augustas gerindamasis Jeronimui Boreikiui storastai Žemaiczių, kursai tokią žymę savo kilties turėjo, kurią jo tėvas buvo gavęs nū Tautonų ciesačiaus su titulu jomylistos. Kad viskas, kas buvo prideras tam sunėrimui, buvo nubaigtas; vokiečiai savo senaises privilelijas savo brostvai arba zokonui dūtas nū ciesačiaus Maksimilijono, atidavė Lietuvos žyminiui dėl pakavojimo ukės arkivūse. Tokiu budu Lietuviai vieni iki pat karaliaus Stepono vieszpatavimo, vieni patys savo gale ir izdu be mažiausios paszalpos nū Lenkų Padaugavį nū Žuvedų ir Maskolių iszgyniojo.

(Toliau bus).

